

ÚNOR 2011

BENEshow²

Projektový časopis ZŠ Benešov nad Černou

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

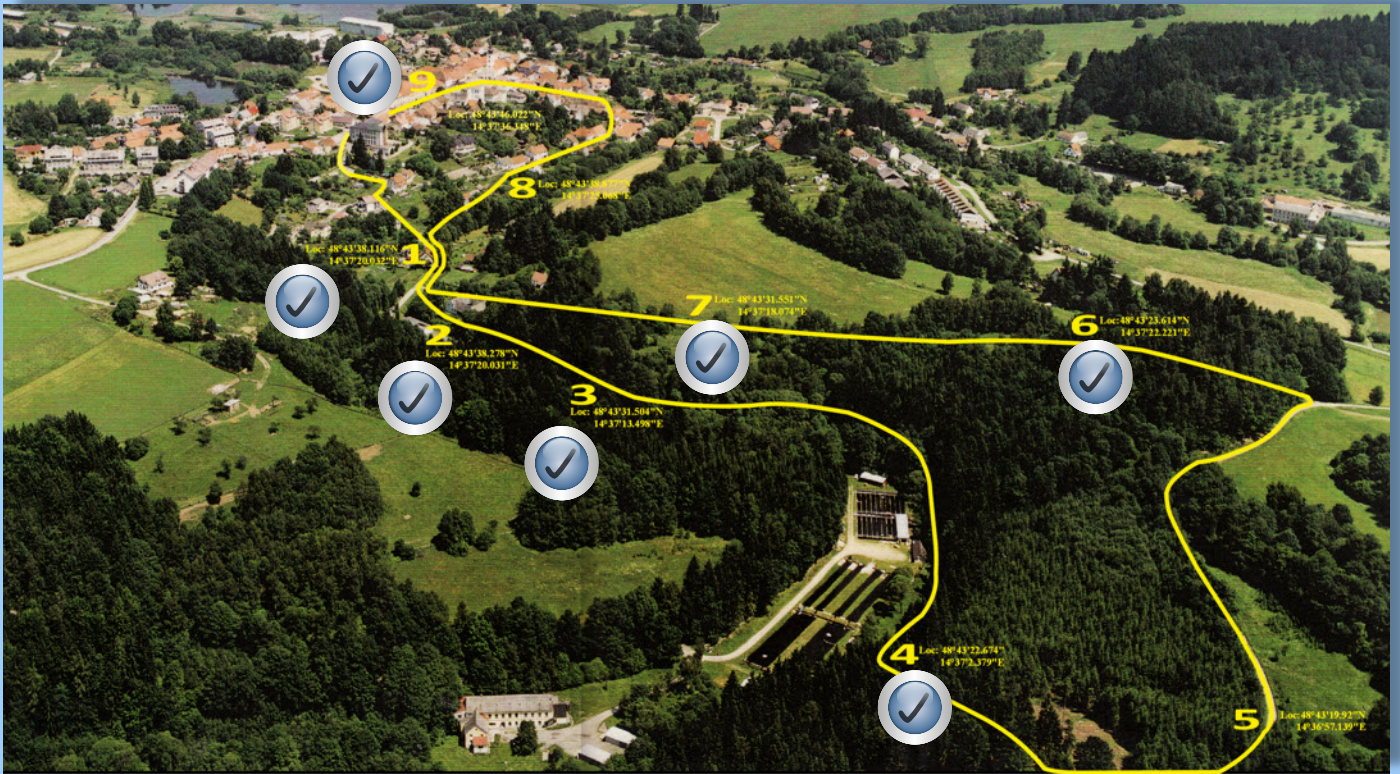
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

**ŠKOLY PRO REGION - modernizace ŠVP ZV
v českorakouském příhraničí Novohradsko**
registrační číslo projektu: CZ.1.07/1.1.10/02.0037

Práce na přípravě školní virtuální naučné stezky pokračují

Venku je nevlídno a mrazivo...

Přesto práce na školní virtuální naučné stezce pokračují. V současné době dokončujeme podobu jednotlivých zastávek, ověřujeme pracovní listy, v některých z nich děláme úpravy, někdy drobné, jindy větší.

V prvním čísle jsme vám představili práci na zastávkách 1, 2, 3, 7 a 9. Slušelo by se tedy představit zbývající zastávky 4, 5, 6 a 8.

Zastávky 4 a 5 jsou přírodovědné. Jejich tématem jsou změny, které člověk svojí činností působí v přirozeném lese (zastávka 4) a sledování pobytových znamení živočichů (zastávka 5). Ke čtvrté zastávce je pracovní list hotov, začátkem března projde ještě ověřovací zkouškou. Práce na pracovním listu k páté zastávce nás čeká.

Zastávka 6 původně součástí stezky být neměla, je spíše z oblasti použití matematiky v reálných situacích. Jejím tématem jsou totiž přibližné metody určování vzdáleností v přírodě. Člověk se mnohdy při svém pobytu v přírodě dostane do různých, někdy i krizových situací, ve kterých by měl být schopen určit, jak se nějaký objekt nachází daleko, jak je jiný objekt vysoký. Na zastávce 6 se naučíme stanovit výšku a šířku s využitím podobnosti trojúhelníků.

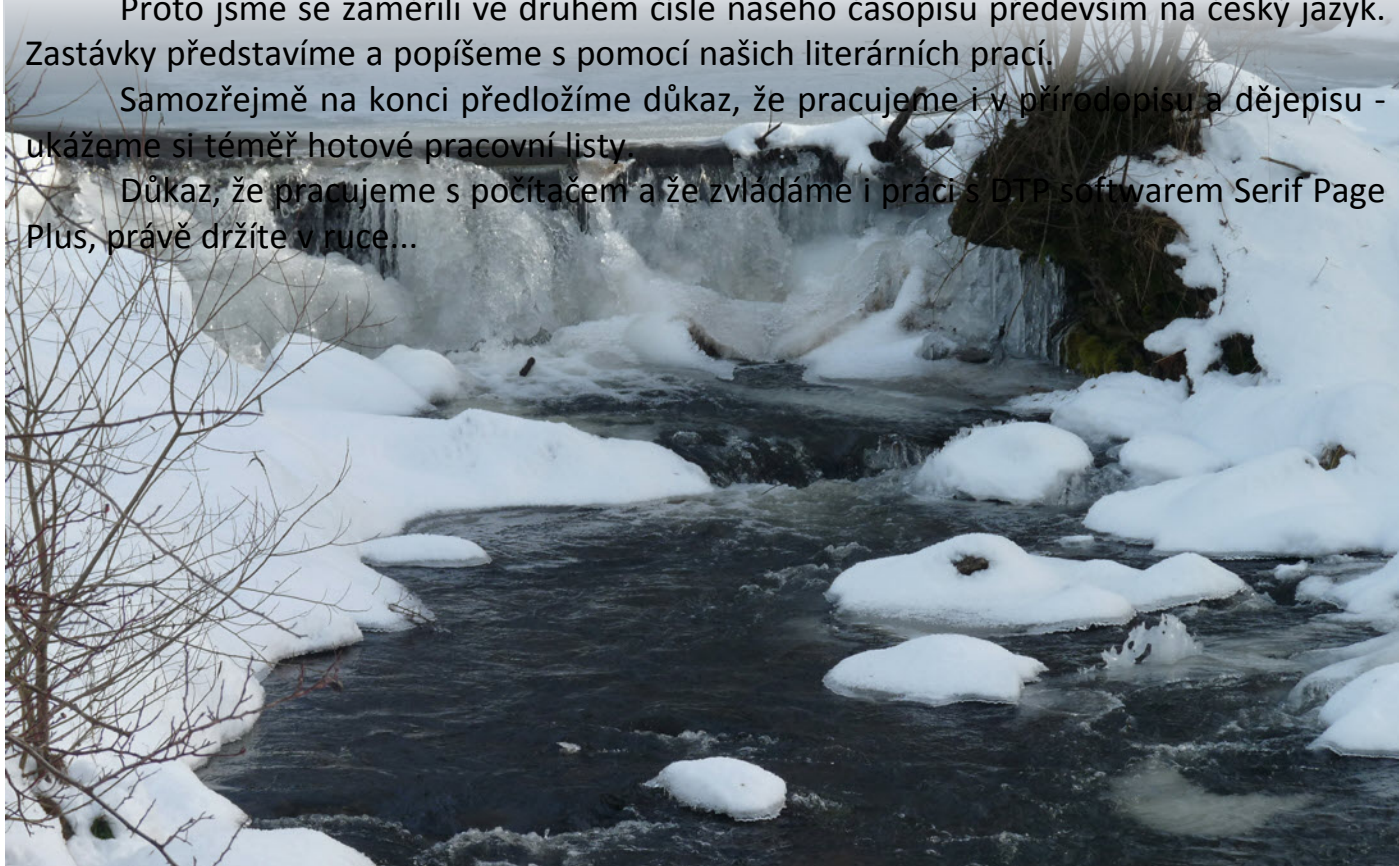
Zastávka 8 se zaměřuje na nejvýznamnější řemesla z oblasti Novohradských hor - sklářství, vorařství. Pracovní list se v současné době finalizuje.

Venku je nevlídno a mrazivo...

Proto jsme se zaměřili ve druhém čísle našeho časopisu především na český jazyk. Zastávky představíme a popíšeme s pomocí našich literárních prací.

Samozřejmě na konci předložíme důkaz, že pracujeme i v přírodopisu a dějepisu - ukážeme si téměř hotové pracovní listy.

Důkaz, že pracujeme s počítačem a že zvládáme i práci s DTP softwarem Serif Page Plus, právě držíte v ruce...

K zastávce č. 3 - Významné osobnosti spojené s Benešovem nad Černou

V minulém čísle časopisu jsme vás seznámili s první ze známých osobností spjatých nějakým způsobem s Benešovem – se spisovatelem Adalbertem Stifterem.

Nyní budeme s tímto seznamováním pokračovat, tentokrát však formou hádanky.

Poznáte, kdo jsem?

Narodil jsem se 25. srpna 1868 v Benešově nad Černou. Můj táta Johann Nepomuk se živil jako hostinský, moje mamka Maria rozená Kastlová pocházela z Velkých Skalín. Měl jsem pět sourozenců, ale až na jednu ze sestřiček se žádný nedožil více jak deseti let.

Již od dětství jsem musel pomáhat tátovi v hostinci, po jeho smrti jsem ho pak převzal. Tato práce mě ale nikdy nebavila, spíš se mi protivila. Obchody mi příliš nešly, brzy hostinec zkrachoval úplně. Bylo to asi tím, že jsem se raději než práci tam věnoval psaní, i když jsem ve skutečnosti absolvoval pouze národní školu a jedinou třídu gymnázia.

Po krachu hostince jsme se s matkou přestěhovali do Vídně. Tam jsme žili skromně až chudě. A tam se u mě také poprvé projevila vážná srdeční choroba. I přes to všechno jsem se však vyučil činohercem a hrál menší role po vídeňských divadlech. A stále více jsem se věnoval psaní.

Mezi má nejznámější díla patří romány Rozbitý džbán a Poslední strom a soubor povídek Historiky ze Šumavy. Psal jsem samozřejmě německy.

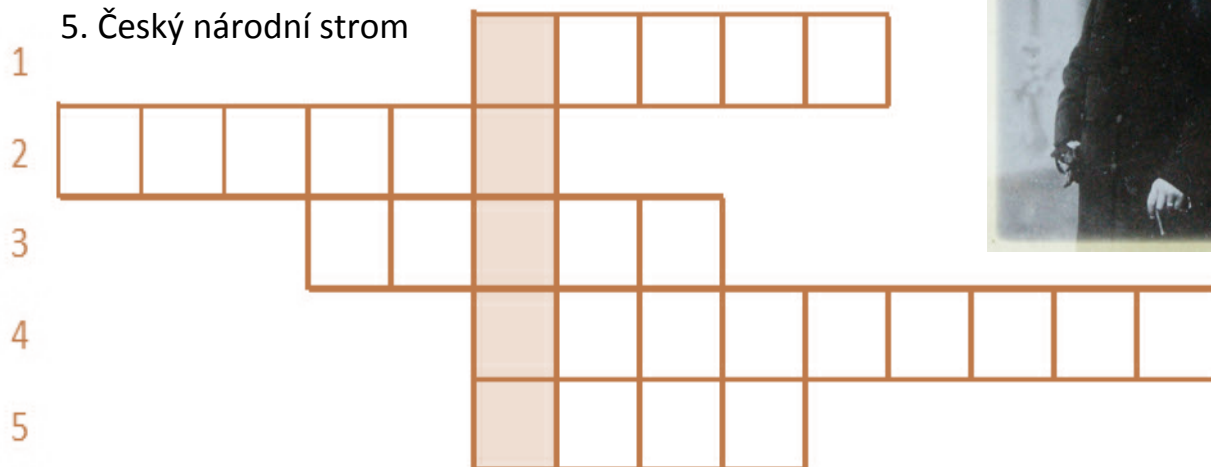
Zemřel jsem 6. září 1916 chudý a nemocný ve Vídni, moje mamka mě přežila o pouhý jediný rok.

Jan Pagač

...seznamte se, prosím...

Už znáte mé jméno? Jsem Josef ...(viz tajenka křížovky)

1. Místnost pro zaparkovaná auta
2. "Samice" od koně
3. Stát a řeka v Africe
4. Římský bojovník v aréně
5. Český národní strom

Pro úplnost bychom ještě rádi zmínili jméno třetího z trojlístku spisovatelů, spjatých s Benešovem nad Černou. Byl to August Schneider, rovněž benešovský rodák, dnes již téměř zapomenutý a neznámý. Svá díla psal také německy, kupodivu se některá z nich (i přeložená) dají najít i na internetu.

O vzniku Benešova by nám mohla ledacos napovědět následující pověst:

„Když pan Beneš z Michalovic přijel lovit zvěř do rozsáhlých novohradských lesů, jeden z mužů jeho družiny spatřil velikého jelena. Zavolal na svého pána: „Beneši, podívej se!“ Ale protože se tito pánové mezi sebou dorozumívali německy, nezavolal vlastně „Beneši, podívej se!“ nýbrž „Benesch, schau!“ A z toho vznikl název pro nově vzniklé městečko na tomto místě: Beneschau – Benešov.“

Jak to však bylo doopravdy? To nám teď převypráví Mates:

Je pravdou, že v souvislosti se vznikem Benešova nelze opomenout jméno Beneš z Michalovic. Jeho otec Jan byl nejslavnějším příslušníkem tohoto rodu. Sloužil v úřadu nejvyššího číšníka, miloval rytířské turnaje. Byl dokonce tak chrabřej, že o něm najdeme zmínku i v Dalimilově kronice. Oženil se s Johankou z Rožmberka. Jeho syn Beneš se pak stal pražským purkrabím. Po otci získal například hrady Velešín, Ostrý či Děvín. Jeho jméno je spjato se založením Benešova, po něm nese naše město své jméno. Poprvé je zmiňováno v roce 1332 v souvislosti s přestavbou zdejší kaple na kostel. V roce 1383 bylo povýšeno na město.

V roce 1387 odkoupili městečko i s jeho okolím Rožmberkové, konkrétně Oldřich z Rožmberka, a přičlenili jej k panství novohradskému. Roku 1423 Oldřich II. z Rožmberka přiznává Benešovu všechna městská práva včetně mílového. Rožmberkové patřili v této době k mocenské elitě, která byla často schopná postavit se moci krále, zastávali vysoké funkce, působili jako místodržící a nevyhýbali se ani duchovním hodnostem.

Po smrti Petra Voka, posledního z Rožmberků, převzali větší část rožmberského majetku včetně Benešova Švamberkové. Stalo se tak na základě listiny z roku 1484, což byla dohoda o vzájemném nástupnictví v případě vymření rodu.

Švamberkové se však zúčastnili stavovského povstání, a tak jim byl po bitvě na Bílé hoře majetek zkonfiskován. Benešov a novohradské panství tak připadly hraběti Karlu Bonaventurovi Buquoyovi.

V následujících staletích Benešov poměrně vzkvétal, byla zde založena železárna a několik dalších podniků drobného průmyslu. Po zrušení nevolnictví a vzniku okresů se roku 1850 stal Benešov součástí okresu Kaplice. V roce 1881 byl císařem Františkem Josefem II. povýšen na město a přejmenován na Německý Benešov. Své současné jméno získal po 2. světové válce.

A jak to s tím nejslavnějším jihočeským rodem, který vlastnil Benešov téměř 250 let, vůbec bylo? Kdo stál u jeho zrodu a jak jeho příslušníci vymřeli? O tom nám Evelína převypráví starou pověst:

DĚLENÍ PĚTLISTÉ RŮŽE

Kdysi dávno sloužil u našeho prvního dědičného krále Přemysla Otakara I. pan Vítek z Prčic.

Když pan Vítek umíral, nechal si k sobě zavolat svých pět synů a také svého věrného rádce Sezimu. Rozhodl se totiž spravedlivě rozdělit mezi své syny území, které mu patřilo.

První syn dostal do znaku zlatou růži a panství kolem Jindřichova Hradce.

Stříbřitá růže připadla druhému synovi a s ní i území okolo Třeboně a hradu Landštejna.

Třetí syn obdržel Stráž nad Nežárkou a modrou růži.

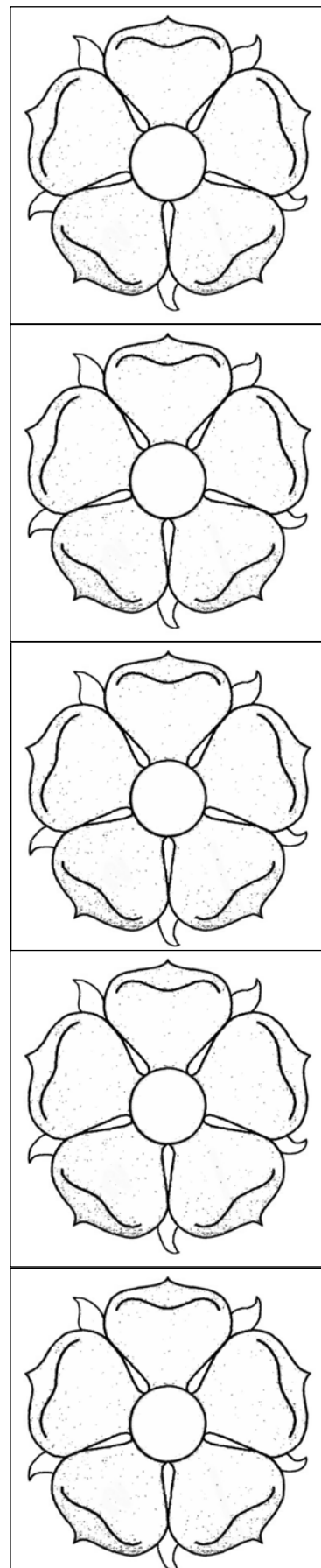
Červenou růži a panství Rožmberk dostal čtvrtý syn.

A syn pátý dostal panství krumlovské a do znaku zelenou růži.

Když Vítek rozdělil své panství mezi své syny, doznal se jim k tomu, že jeho věrný rádce Sezima je také jeho syn, i když z nemanželského lože. I on měl být tedy za dobré služby odměněn. Dostal peníze, za které si koupil panství kolem Sezimova Ústí, a do znaku si dal černou růži.

Jako první vymřeli páni z Krumlova, po nich páni z Třeboně a Landštejna, pak páni ze Stráže a páni z Hradce a jako poslední vymírají skrze postavu Petra Voka páni z Rožmberka. Děje se tak v roce 1611.

Evelina Chender

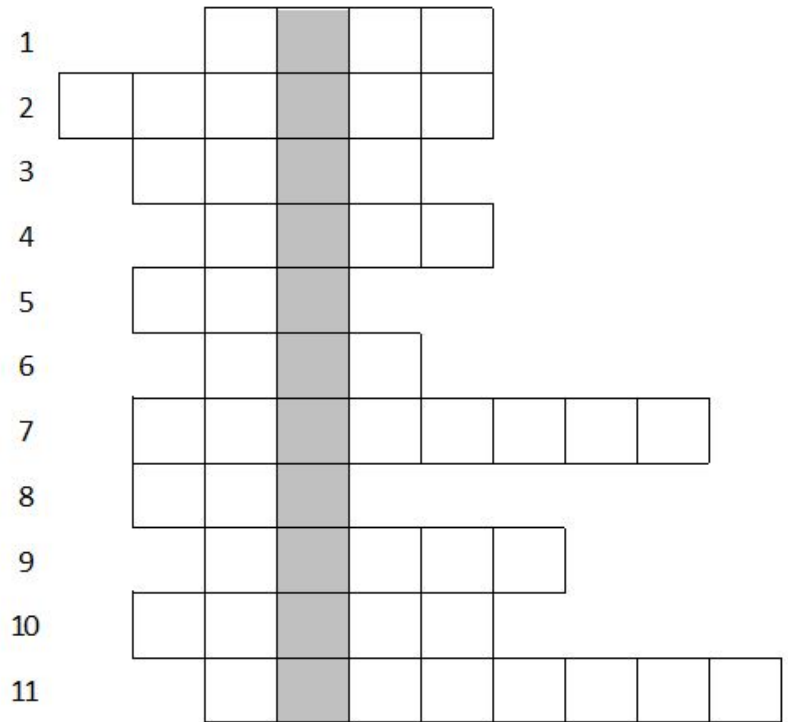

ÚKOL:

V literatuře nebo na internetu najdi, jaké barvy mají jednotlivé růže. Vybarvi si je.

V tajence křížovky najdete jméno nejslavnějšího jihočeského rodu z předchozí strany:

1. Pletou se z ní pomlázky
2. Rostlina, která roste u rybníka
3. Květina lásky s trny
4. Nejrozšířenější strom v Novohradských horách
5. Strom, na kterém rostou žaludy
6. Rostlina, která zadržuje vodu
7. Jehličnatý strom, rostoucí v borech
8. Listnatý strom, na kterém rostou bukvice
9. Vysoký štíhlý strom
10. Kanadský národní strom
11. Bylina, která se přidává do „hašlerek“

V souvislosti s rodem Rožmberků bychom se s vámi rádi podělili o jeden zážitek. Když jsme se vypravili začátkem prosince do Českých Budějovic na exkurzi do Jihočeského muzea, navštívili jsme také dům kultury Metropol, kde zrovna probíhala výstava městských a obecních znaků, které vytvářely z odpadových materiálů děti z mnoha škol z celých jižních Čech, Benešova nevyjímaje. Můžeme říci, že nás velmi překvapilo, kolik vesnic, městeček a měst má ve znaku pěticipou rožmberskou růží!

Sklářství

Sklářství má na Novohradsku velmi dlouhou tradici. V Novohradských horách se mu velmi dobře dařilo zejména proto, že zde byl dostatek kvalitního dřeva, jehož je pro výrobu skla zapotřebí, ale i díky podpoře rodu Buquoyů, kterým novohradské panství náleželo. Dodnes lze najít v krásných novohradských lesích stopy po mnoha sklářských hutích, které se zde nacházely. Abychom se o tomto řemesle dozvěděli více, vyrazili jsme jednoho listopadového odpoledne do Nových Hradů na přednášku pana Freita. A co jsme si z ní zapamatovali?

Sklářství se na Novohradsko dařilo díky množství lesů a vhodného dřeva, které je nutné pro výrobu dřeva. Ve sklárnách pracovali pouze muži. Nejdůležitější ze všech byl tzv. flusač, který tvaroval sklo pomocí píšťaly, do níž foukal.

Aby sklo mohlo změnit tvar, muselo se nejdřív roztavit. Z této hmoty se poté píšťalou tvarovalo nádobí, ale i různé figurky. K roztavení skla bylo zapotřebí velmi vysoké teploty.

Jeden z nejoblíbenějších druhů skla bylo tzv. lesní sklo. Tak se mu říkalo, protože mělo nazelenalý odstín, který způsobilo přidané roztavené železo a také lesní byliny.

Moderní bylo i černé sklo zvané hyalit, které se vyrábělo v buquoyských sklárnách. Způsob jeho výroby není dosud rozluštěn, skláři si jej vzali s sebou do hrobu. Snad proto je hyalit tolik vzácný.

Vyrábělo se však i třeba sklo hnědočervené, do něhož se přidávala měď, ale i jiné druhy skla.

Mitko Kolev a Evelina Chender

Prokletá váza

Jednoho jarního večera zaklepal na dveře malé sklářské huti nedaleko Benešova vysoký muž v tmavé pláštěnce. Venku lilo jako z konve a Tomáš, správce huti a starý sklář, zrovna popíjel skleničku vína. Neochotně se zvedl ze židle.

„Dobrý večer, jak vám můžu pomoci?“ zeptal se pocestného.

„Zdravím, milý pane. Potřeboval bych zde pár dní přespat. Ale jak koukám, penzion to zrovna není.“

„Ne, to není. Ale pár volných místností se zde najde, můžete tedy zůstat,“ zval sklář muže dál.

„Děkuji vám, pane. Jmenuji se Gilan.“ Pocestný podal skláři ruku. Měl pevný stisk.

„Pojďte dál, ukážu vám, kde přespíte,“ zval sklář hosta dál.

Volná místnost pro Gilana byla hned vedle schodiště, z okna bylo vidět řeku. Než sklář hosta opustil, ještě si ho krátce zběžně prohlédl. Gilan měl světlé kudrnaté vlasy, smaragdově zelené oči a postavu skláře. Tomáš si pomyslel, že asi dělal dost tvrdou práci. Pak za hostem zavřel dveře a odebral se do své komůrky. Svlékl zpoceně oblečení a unaveně povzdychl. Zítra mají skláři volno, bude tedy pracovat sám.

Dny plynuly jako voda. Tomáš zatím od Gilana zjistil, že se také živil jako sklář. Z obou mužů se zvolna stávali dobří přátelé. Jednoho večera se však Gilan zavřel v dílně. Požádal Tomáše, aby ho nechal samotného. Celou noc pak sám tvořil vázu, foukal ji, upravoval, vyhlazoval. Kromě mimořádné péče však do ní vložil i něco navíc... Nakonec ji naplnil vodou, postavil na stůl a dal do ní tmavou růži.

Když ráno vešel Tomáš dovnitř, Gilan seděl unaveně za stolem a před ním stála nádherná váza. Růže v ní byla polorozvitá, orosená čímsi neurčitým, avšak černá a zlověstná.

„Odcházím. Hned teď si jdu sbalit věci,“ oznámil Gilan překvapenému skláři. Tomáš se zatvářil zmateně a přes tvář mu přeběhl stín. Host mu za těch pár dnů přirostl k srdci. To už však Gilan vyšel ze dveří a záhy ho bylo vidět, jak mizí za ohybem cesty. Tomáš se znovu zahleděl na čarovnou vázu a zlověstnou růži v ní. Něco z ní právě skanulo na podlahu. Jen se kapička dotkla země, vše v dosahu vzplálo jasným plamenem. Prokletí ukryté v krásné váze se probudilo k životu. Během několika hodin sklárna zmizela z povrchu zemského se vším, co v ní bylo.

A váza? Zůstala tam někde pod troskami, pod zemí. Nikdy se nesmí vrátit znovu na svět. Snad i ona sama má strach z toho, co by způsobila příště.

Mitko Kolev

Vorařství

Dalším řemeslem, které mělo v Novohradských horách dlouhou tradici, je vorařství. I o něm

proběhla na Nových Hradech poutavá přednáška, tentokrát s panem Mörtlem. I z ní si hlavně kluci zapamatovali to podstatné. Proto nám teď mohou o vorařství sami povyprávět:

Plavení dřeva

Když na Novohradsku působili Buguoyové, mnozí lidé se snažili přijít na to, jak přepravit dřevo na delší vzdálenost. Zkoušeli různé způsoby, ale nic se neosvědčilo. Když však přišli na to, že se dřevo dá plavit, bylo o způsobu přepravy rozhodnuto.

Nejdříve se však musely vyčistit řeky, aby dřevo nic nebrzdilo. Potom byla zase voda příliš mělká, proto bylo třeba zavést potrubny. Ty byly ze dřeva. Vpouštěly vodu do řek, hladina proto stoupla a plavení bylo rychlejší. Vaziště dřeva se nacházela např. na Terčím Dvoře a v Ličově. Dřevo se k vazišti dopravovalo saněmi, které táhli voli. Výjimkou byl Baronův most, kde se dřevo svazovalo přímo na řec

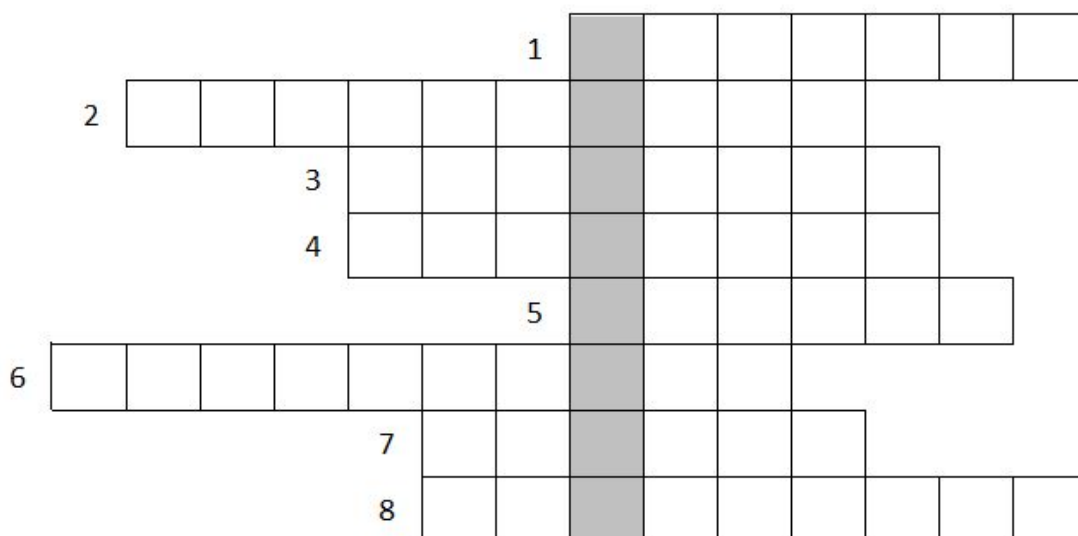
Vory byly plaveny po kamenném dně řek nebo po dřevěných skluzech. Byly řízeny lidmi, kteří je dobře ovládali. Byla to velmi riziková práce. Když se rychlost vorů zvýšila natolik, že začaly být neovladatelné, musel řidič seskočit, podat nahoru zprávu, aby nevyplouvaly další vory, a své dřevo nechat osudu.

V zimě se dřevo vozilo na saních. Při této práci bylo snadné přijít o život, proto byla dobře placena.

David Dočekal, Jan Pagač

Z tajenky následující křížovky se dozvíte, jak se jmenovaly plavební nádrže uměle vystavěné na řekách, ze kterých se upouštěla voda, když bylo potřeba splavit po řece dříví:

1. Hlavní město Moldavska
2. Hlavní město Slovenska
3. Hlavní město Maďarska
4. Hlavní město Rumunska
5. Hlavní město Chorvatska
6. Hlavní město Lucemburska
7. Hlavní město Německa
8. Hlavní město Islandu

Další řemesla v Benešově

V Benešově se dochovalo mnoho staveb, které upomínají na rozličná bývalá řemesla, která tu byla kdysi provozována. Vesměs jsou však ve velmi dezolátním stavu. Patří mezi ně např. pila Gabriela, starý dřevěný hamr nebo zchátralý mlýn s náhonem poblíž silnice na Černé Údolí. Právě tato strašidelná budova inspirovala naši Evelínu, aby se zamyslela nad její historií a napsala následující pověst.

Benešovský mlýn

Byl jednou jeden mladík, který byl náramně líný, a proto ho jeho otec vyhnal z domu. Hoch, kterému dal otec jméno Jan, měl ještě dva bratry, Petra a Pavla. Petr byl statný muž, který už měl ženu a děti. Pavel byl také velice silný. Jan však byl nejmladší a nejslabší z rodiny.

Když ho otec vyhnal, neměl Jan kam jít a smutně bloudil světem, hledaje nový domov a práci, kde by se nemusel moc namáhat. Jenže kam vkročil, vyhodili ho, nebo se mu práce zdála příliš těžká. Toulal se tedy po světě dál. A jak se tak procházel krásnými jihočeskými lesy, potkal krásnou mladou dívku, do které se zamiloval. Dívčině se také líbil a brzy se potají zasnoubili. Její otec s tím však nesouhlasil, protože Jan nikdy neudělal nic kloudného. A tak se hoch rozhodl, že postaví mlýn, aby všem dokázal, že není takový nešika, jak si o něm všichni myslí. Za pouhý rok mlýn dostavil a vzal si svou dívku Alenku za ženu.

Říká se, že když Jan zemřel, nedokázal se smířit s tím, že by opustil své životní dílo, a tak dosud straší v benešovském mlýně. Za tichých nocí jeho mrtvé ruce rozsvěcují v horním patře lucernu a jeho duše smutně bloudí opuštěným mlýnem.

Evelina Chender

Po buquoyských sklárnách zůstalo na území Novohradských hor mnoho stop. Jednoho chladného dne na rozhraní podzimu a zimy jsme se vypravili s paní učitelkou Hokrovou, Žákovou, paní Lepšovou z informačního centra a s panem Milanem Koželuhem do terénu. Naším cílem byla Terezina huť. Hledali jsme stopy po bývalé sklářské huti.....

**Významné osobnosti
v historii Benešova nad Černou**

Dějiny oblasti Novohradských hor jsou prostoupeny skálou významných osobností z oblasti vědecké, umělecké či politické. Připomeňme si některé z nich, které se zapsaly i do historie Benešova nad Černou. Každá postava je nějak výjimečná, geniální a na svoji dobu pokroková. Přinášejí nové vynálezy, nové stavby či prosazují nové pokrokové myšlenky.

Tak zněla předzvěstka našeho nejslavnějšího stavitele rybníků. Jakub Krčín z Jelčan a Sedčian (1535–1604) pocházel z chudého zemanského rodu od Zásmyk (Jelčany). Pro nedostatek peněz opouští studium a odchází za prací. Do jižních Čech přichází ve svých dvaceti letech (klášter v Borovanech). V roce 1551 nastupuje do služeb Viléma z Rožmberka. Byl velmi schopný a ve svých 34 letech se stává regentem všech rožmberských panství v Čechách. Časem získal velké osobní panství (Sedčičany). Krčín budoval nové dvory, mlýny, ovtčiny. Zveleboval rožmberská panství podle zásad: „Starými příjmy nehybej, nové hledej.“

Nejvíce mu však učeňovaly rybníky. Vybudoval již desítky (Svět, Počátek, Krčín, Kletcecká soustava 15 rybníků, Víra, Naděje, Láska, Skutek, Rod, Potěšil... Chlumecká soustava, Ženich, Vdovec...). Nejslavnější dílem Krčínovým je však rybník Rožmberk, největší rybník ve střední Evropě. Původní rozloha.

Ve svém osobním životě moc šťastný nebyl. Jeho vášní bylo rybníkaření. Choval se stejně tvrdě k sobě jako ke svému okolí. Hodně cestoval po rožmberském panství. V okolí Benešova zanechal stopy. Upravoval rybníční soustavu, postavil pivovar a snad si zde nechal postavit i dům. Jestli v Benešově I pobýval, nemůžeme prokázat. Pivovar však stojí dodnes.

O jeho genialitě si lidé vyprávějí již za Krčínova života. Modákáři pochopili, že vše zvládl, a tak začaly vznikat pověsti. Jedna z nich vypráví o jeho zmlouvě s ďáblem. Mnozí modákáři, že by vytvořil tak velký rybník jako byl Rožmberk sám bez kauce. Prý se spojil se samým čertem, ten mu pomohl, ale Krčín ztratil duši. A proto, že byl hravý na chudý lid, zvláštní drobné ozdoby a chlapce, kterým zabíral půdu a všude stavěl rybníky, vzal jej čert. Krčín tak musel každý den arat půdu pod hládkou rybníka aby věděl jak těžká práce je rožmáka. O půlnoci pak Krčín může objíždět své rybníkářské panství a zatímco právě na hrázi rybníka Rožmberk. Má podivné oči. Jestli někdo víte stříky nebo kapry, tak se myslí, že čertovo káseň jsou zapříčiněny čtyři velcí čertí kauceři.

Rybníkář Kuba

Kdo byl Jakub Krčín z Jelčan:

a) vrchním lovcím pánů z Hradce
b) rožmberským regentem
c) sklářským mistrem Buquoyů

Doba, ve které žil spadá do období:

a) rožmberského
b) švaberského
c) schwarzenberského

Připomenout stav novohradského panství a jaké přírodní suroviny tady převažovaly. Bude dopracováno až po probrání tématu s tím spojeným.

19. století je obdobím velkých změn a vynálezů, které ovlivnilo celé další generace lidstva. Tento šlechtic patřil k velkým mužům své doby a byl také významným humanistou. S rodem tohoto renesančního muže jsme se setkali již vícekrát. **Prostuduje vlastně celým našim badáním. Z tohoto důvodu také rodu Buquoy budeme věnovat samostatný pracovní list, který vzniká postupně s ohledem na návštěvy ve Státním archivu v Třeboni, v Jihočeském muzeu a dalších institucích.**

Jiří František August Buquoy (1781 – 1851) se narodil v Bruselu 7.9.1781. Po rozvodu svých rodičů přichází ze svým otcem do Čech. 1798 ukončuje s výborným prospěchem pražské gymnázium. Protože se od začátku počítalo, že po svém strýci, který byl bezdětný převzeme rodový majetek, byl vychováván a vzděláván nejlepšími učiteli. Jiří od svých 17 let studuje ve Vídni na Tereziánském akademii (škola pro děti aristokracie) Jiří byl výtečný student, zajímal se o vše. Nejvíce si však cenil matematiky. V pozdějším věku dosahují jeho díla z oblasti matematiky, fyziky, astronomie i dalších oborů mezinárodního ohlasu. Ze všech oborů skládá zkoušky na výbornou. Během svého studia se setkává s významnými učenými své doby a i od nich čerpá nové znalosti. Jako jini mladí šlechtici i té době cestuje. Jeho vzdělání je tak zakončeno poznávacím Bavorska, Švabska, Švýcarska, Francie a Itálie (1803 – 1805). Během svých cest se Buquoy projevil jako pečlivý a všímavý pozorovatel, což se stalo jistě i základem pro jeho další rozvoj. Získal tak i významné společenské kontakty.

Po smrti svého strýce se Jiří František roku 1803 ujal správy buquoyovského majetku. 1806 se oženil s Gabrielou hraběnkou Rottenhan(1784. 1863). Tato hraběnka se věnovala veřejné dobročinné činnosti. Manželé měli pět dětí.

Jiří hrabě Buquoy

Jiří František Buquoy se nechtěl zapojit do politiky, chtěl se věnovat rodovému majetku a vědě. Stal se členem mnoha významných spolků a společností. V roce 1818 obdržel čestný doktorát na Filozofické fakultě Würtzburcké univerzity. Byl držitelem různých funkcí i v německých spolcích.

Jiří Fr. Buquoy je znám především jako mecenáš a zakladatel. S jeho jménem je spojeno zvelebování panství, staví empírový zámek v Nových Hradech, nechává vybudovat vodopád v Tereziíně údolí, roku 1838 zakládá první přírodní rezervaci v Evropě „Zofinský prales“.

Podporuje nadané umělce (skladatele Václava Jana Tomáška). Stýká se s osobnostmi své doby např. Bethowenem, J.W. Goethem a dalšími. Je také podnikatelem a vynálezce. Nové poznatky uplatňuje na svých panstvích. Zakupuje jako první v Čechách parní stroj. Podporuje založení Českého stavovského polytechnického ústavu a jeho předsedu F. Gerstnerem spolupracují na plavebním kanálu, který měl spojit Vitava a Dunaj [později se prokázala přílišná finanční nákladnost].

Náš male náhlendů do činnosti tohoto významného muže zakončíme oblastí, kterému se u nás v Novohradských horách dařilo a díky osobě J.F. Buquoy se proslavilo. Mluvíme o sklářství a o fenoménu zvaném HYALIT. Roku 1816 se v huti Jiřikově Údolí poprvé vyrobilo černé neprůhledné sklo – hyalit. Poprvé bylo vystaveno na veletrhu v Lipsku 1818. Největšího úspěchu dosáhl hyalitové sklo na všerakouské výstavě ve Vídni (1835) a 1836 v Praze, kde získalo stříbrnou medaili. Sklářským hutím se dařilo i v okolí Benešova nad Černou. (sklářství samostatný pracovní list)

Jiří František Buquoy byl vskutku renesanční osobností, jeho rozhled, znalosti a všestranné zaměření bylo jisté i příčinou jeho oblíbenosti, popularity a uznání od tehdejší veřejnosti. Není se tedy čemu divit, když jej v revolučním roce 1848 chtěli čeští studenti provolat českým králem.

Adalbert Stifter

Jiří Buquoy se zaslužil:

a) o založení nejstaršího pralesa
b) by přitomen vynálezu skla zvaného hyalit
c) prosazoval demokratické myšlenky na svém panství

Básník a spisovatel se narodil v Horní Plané 23. října 1805. Zemřel 28. ledna 1868 v Linci. Jeho otec byl tkalcem a obchodníkem se lnem. Adalbert začal studovat v rakouském Kremsmünstru a po absolvování tamního gymnasia a dvou ročníků filosofie odešel do Vídně s úmyslem stát se státním úředníkem a studovat práva na univerzitě. Brzy však práva opustil a zaměřil se opět na filosofii, matematiku a přírodní vědy.

Své právní trávil několikrát ve Frymberku, kde poznal měšťanskou dcerku Fanny Greiplovou. Sňatek byl podmíněn trvalou existencí, a proto se pokoušel získat trvalé místo zprvu v Praze a pak v Linci. Žádné z těchto míst nezískal a jeho velká láska se roku 1835 provdala za jiného.

Adalbert pak žil ve Vídni ve skromných poměrech. Jeho ženou se stala roku 1837 dcera pensionovaného důstojníka Amálie Mohauptová. Teprve roku 1848 se natrvalo usadil v Linci, kde úspěšně působil ve školství jako inspektor obecných škol.

Jeho kulturní zájmy se kromě literatury týkaly i muzejnictví, ochrany památek a výtvarného umění. Stifter byl současně českých národních buditelů a své hlavní dílo, román Vítek, věnoval Praze.

Na Stiftera neobyčejně silně působila krása šumavské přírody i prosté život jejich obyvatel a domácké pověsti. Poprvé vystoupil na veřejnosti jako literát v roce 1840. Význačná byla i jeho činnost malířská.

Některé práce byly přeloženy do češtiny, ale mnoho děl bylo vydáno i v jiných světových jazycích.

U nás máme několik památek na tohoto muže. Především je to památník v rodném domku v Horní Plané, dále pak ochranná Horní Planou a rovněž památník nad Plešným jezerem, který byl instalován z iniciativy německé strany.

Do Novohradských hor také rád zajížděl. Miloval zřadnou krásu našich hor. Do Benešova jezdil za svým strýcem, který zde vlastnil mlýn. V Benešově nad Černou je na tohoto velkého vzpomínka v podobě památníku, umístěného v blízkosti jeho oblíbených procházek.

Tento všestranný muž prosazoval vzájemné soužití národů Čechů a Němců. Myšlenka je stále aktuální. Z jeho literární činnosti připomínám nejznámější dílo Vítek (psáno 1865 – 67), které popisuje nejen osudy zakladatele rodu Vitkovců, ale i tehdejší evropskou společnost (řítské tažení hraničí v letech 1158 – 1162). Oblíbená je také jeho sbírka povídek „Pestré kameny“ (z kroniky našeho rodu).

Dnešním čtenářům však je způsob vyprávění vzdálený.

U Adalberta Stiftera připomenout internacionální myšlení, soužití Němců a Čechů.

Adalbert Stifter byl:

a) malíř
b) básník a spisovatel
c) botanik

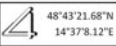

Pracovní listy k zastávce 3 - významné osobnosti.

Pracovní listy k zastávce 4 - les.

Les smíšený a monokulturní

1. Porovnej příroznost lesa

Porovnej vlastnosti lesu smíšeného a smrkového a odpověz na dané otázky. Odpovídejano, ne, částečně.

smrkový	otázka	smíšený
	Rostou zde různé druhy stromů?	
	Mají kmeny stromů různou sílu?	
	Rostou zde stromy různých výšek?	
	Vyskytují se zde hojně trávy, byliny, mech?	
	Rostou zde mladé semenáčky stromů?	
	Jsou stromy rozmístěny nepravidelně?	
	Rostou zde keře?	
	Je zde hodně světla?	

Pokud jsi napsal u typu lesa alespoň Skráť odpověď ANO, jedná se o les přírozný, přírodě blízký. Pokud převládá odpověď NE, jedná se o les umělý, přírodě vzdálený.

Přirozenější je les:

Nakresli les, který se ti líbí více.

2. Lesní patra

V lese rozlišujeme 5 pater - kořenové, mechové, bylinné, keřové a stromové. Vybarvi jednotlivá patra a pospoj je správně s jejich názvy.

mechové

bylinné

keřové

kořenové

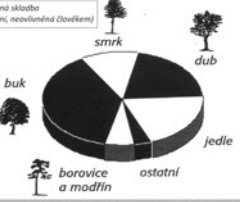
stromové

Projdi se smíšeným lesem a do tabulky napiš alespoň 2 jména zástupců jednotlivých pater TOHOTO SMÍŠENÉHO LESA.

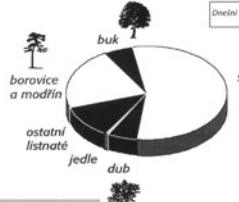
Stromové	
Keřové	
Bylinné	
Mechové	

3. Skladba lesa u nás před příchodem člověka a nyní

Přirodní skladba (dřevina, neovlivněná člověkem)

Dřevinná skladba lesa

Z diagramů odvoďte, kterých stromů v důsledku přítomnosti a činnosti člověka přibýlo a kterých naopak ubylo.

ubylo	
přibýlo	

Jak dál na zast.5. sbírat atd...

Další zastávka

48°43'20.15"N
14°36'57.7"E

SVNS **Metody určení výšky v přírodě. Určení šířky řeky.** 6 48°43'20.5"N
14°37'20.9"E

Pomůcky: dělkové měřidlo, papír, tužka, mobilní telefon - kalkulačka)

1. Na louce, přímo před námi stojí sloup elektrického vedení. Pokud se určit jeho výšku.

Možnost, jak v přírodě změřit (odhadnout) výšku nějakého předmětu je více. Naučíme se používat nejběžnější z nich. Všechny metody vycházejí z podobnosti trojúhelníků, o které se více dozvíš v matematice v 9. třídě. Pro naše účely použijeme sloup elektrického vedení před námi.

Pro všechna naše měření bude důležitou délkovou mírou **délka našeho kroku**. Kolik cm měří tvůj krok? Jak to zjistíš? Změřit délku 1 kroku není problém. Jenže jsou všechny mé kroky stejně dlouhé? Abys tuto chybu vyloučil, stanovíme si průměrnou délku kroku.

Naměř nějakou vzdálenost (např. 20 m), spočti, kolik kroků na této vzdálenosti uděláš a pak vydělením zjistíš průměrnou délku kroku. S tou pak počítej ve svém měření.

Můj průměrný krok je: m

1. METODA - nejméně přesná, pouze pro hrubý odhad:

- Najdi ve svém okolí krátký rovný klacík a ochotného kamaráda. Postav se na nějaké místo dostatečně vzdálené od sloupu (aby úhel, pod kterým vidíš vrchol sloupu nebyl příliš velký). Na tomto místě zůstaň do konce měření.
- Požádej kamaráda, aby se postavil ke sloupu a sdělil ti svoji tělesnou výšku.
- Klaci drž v natažené paži tak, aby se jeden jeho konec kryl s hlavou kamaráda a palcem si najdi na klaciku místo, které se kryje s jeho chodidly (viz obr.1).
- Označ si na klaciku místo, kde jsi měl palec.
- Nyní zjistí, kolikrát se vejde označený úsek klaciku do výšky sloupu (např. 6x).
- Měřil-li tvůj kamarád 150cm, sloup je vysoký: $6 \times 1,5 = 9\text{m}$

1. METODA	Výška kamaráda cm	Kolikrát se vejde úsek na klaciku do výšky stromu	Výška sloupu

2. METODA - Lépe by se výška sloupu měřila, kdyby se sloup položil na zem. Dobře, tak to udělej, ale jen opticky.

- Stéblo trávy (klacík, tužku) vsuň v natažené ruce tak, aby přes palec viděl patu sloupu a přes konec stébla vrchol sloupu.
- Poté stéblo sklop o 90° - tedy rovnoběžně se zemí.
- Popros kamaráda, aby zaujal místo, kde se nachází konec tvého sklopeného stébla. **Pozor!** - úsečka kamarád - sloup musí být kolmá na úsečku já - sloup!
- Tímto postupem jsi provedl pokácení sloupu a pak už jeho výšku můžeš změřit na zemi (např. odkrokováním).

2. METODA	Prům. délka kroku m	Počet kroků	Výška sloupu

3. METODA - pomocí rovné tyče. Tento způsob se hodí pro rovný terén.

- V určité vzdálenosti od paty měřeného sloupu výšky x zaraz tyč známé délky b (vhodná délka pro jednodušší výpočet je 1m, můžeš si ji ale zvolit libovolně).
- S okem u země najdi místo, ze kterého splývají vrchol tyče a vrchol sloupu. Toto místo si označ.
- Změř vzdálenost od oka k tyči c a vzdálenost od oka ke sloupu d .
- Výšku sloupu spočítáš ze vzorce $x = (d:c) \cdot b$

3. METODA	$b =$ m	$c =$ m	$d =$ m	Výška sloupu

Porovnejte jednotlivé výsledky. Líší se? O kolik? Proč se líší?

Kde vznikají největší nepřesnosti při jednotlivých měřeních?

Která metoda se ti zdá nejpřesnější? Proč?

2. Pomocí stejné metody urči šířku řeky (u nás reprezentované posečenou loukou) na pravé straně od cesty.

Ze stejných matematických zákonitostí v podobných trojúhelnících vychází i metoda měření šířky řeky... Pokud si je změřit bez podrobného návodu, pouze podle ilustračního obrázku.

Jaké jsou trojúhelníky vyznačené na obrázku? Porovnej tyto trojúhelníky s trojúhelníky z metody 3 předchozího úkolu.

Šířku řeky x vypočítáme podle vzorce: $x = \frac{c \cdot b}{d}$

Šířka řeky x je:

prostor pro výpočet

Chceš-li se dozvědět více o problematice podobnosti trojúhelníků, máš dvě možnosti. Buď vyžádej do 9. ročníku nebo požádejte svého učitele matematiky, aby vás s danou látkou seznámil již nyní.

SVNS **INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁNÍ** **Jihočeský kraj**

Další zastávka
48°43'31.438"N
14°37'18.149"E

Pracovní list k zastávce 6.

Celotrasový pracovní list „Invazní rostliny“.

SVNS **Invazní rostliny** Celá trasa

Invazní rostliny - druhy rostlin, které nejsou na našem území původní. Tyto rostliny se snadno rozmnožují, rychle se šíří a vytlačují původní druhy. Ničí tak naše přirozená společenstva. Na naše území se dostaly neúmyslně, nebo byly úmyslně vysazovány člověkem například jako okrasné, nektarodárné, nebo protierozní rostliny. Mezi nejagresivnější patří netýkavka žláznatá, křídlatka japonská, boříšník velkokopý.

Po celé délce stezky můžeš narazit na netýkavku žláznatou, ale rostle zde i netýkavka nedůtklivá a malokvětá. Na lesní cestě kolem řeky můžeš najít šišky z další invazní rostliny – borovice vejmutovky

Na následujících obrázcích jsou vyobrazeny všechny uvedené druhy netýkavek. Tvým úkolem je najít je a pokud kvetou (červenec – září), vybarví jejich květy. Pokud ještě nekvetou, najdi je v atlase rostlin a vybarvi.

ilustrace - Mgr. Martina Berová

K jednotlivým obrázkům šišek přiřaď správný název stromu. Zakroužkuj šišku, kterou nemůžeš najít v lese na zemi zralou.

modřín	borovice lesní	smrk	borovice vejmutovka	jedle
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

SVNS **INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁNÍ** **Jihočeský kraj**

Benešov nad Černou

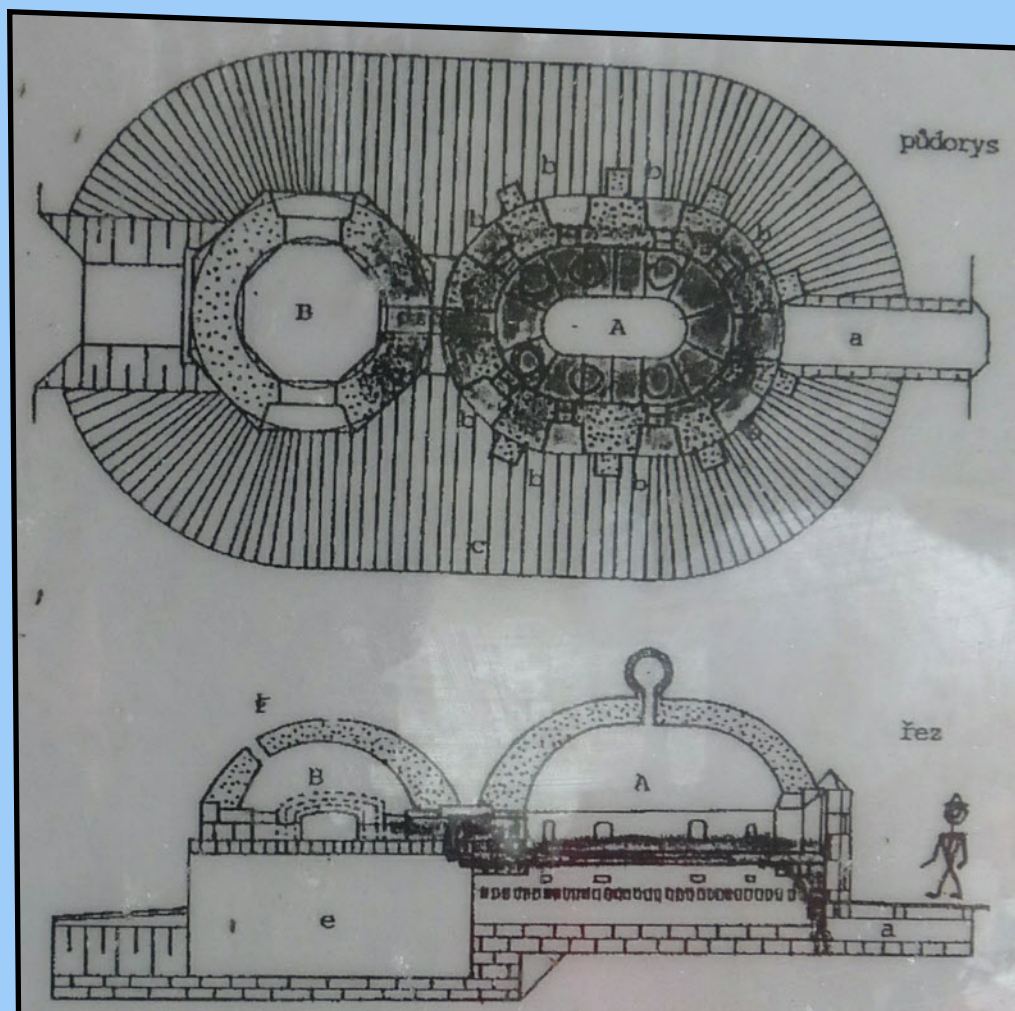

Schéma dvoukomorové sklářské pece ze 17. století

Cesta na Terezinu huť

ŠKOLY PRO REGION - modernizace ŠVP ZV
v českorakouském příhraničí Novohradsko
registrační číslo projektu: CZ.1.07/1.1.10/02.0037

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ